

A BELÜGYMINISZTERIUM VOLT III/III-AS CSOPORTFŐNÖKSÉGE HIVATÁSOS, VALAMINT SZIGORÚAN TITKOS ÁLLOMÁNYÚ TISZTJEI ÉS HÁLÓZATI SZEMÉLYEI ADATAIT TARTALMAZÓ, 1990. FEBRUÁR 14-ÉN LEZÁRT NYILVÁNTARTÁSÁNAK, TOVÁBBÁ AZ EGYKORI ÁLLAMVÉDELMI SZERVEK, KARHATALMI ALAKULATOK TISZTJEI ADATAINAK FELHASZNÁLÁSÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLAT ÁLTALÁNOS VITÁJÁNAK FOLYTATÁSA – 1991. OKTÓBER 14.

KÖVÉR LÁSZLÓ, DR. (FIDESZ) Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! Képviselőtársaim!

Mindjárt az elején szeretném bejelenteni, hogy sajnálatos módon nem tudom magam tartani a házbizottság azon ajánlásához, mely szerint a hozzászólásom ne terjeszkedjen túl a negyedórán, amit el fogok mondani, feltehetően több lesz ennél. Másrészt, szintén előzetes megjegyzésként engedjék meg, hogy fájdalmamat fejezzem ki azon közöny iránt, amely – a kisgazdapárti felszólalásból is kitűnően – a rendkívüli jelentőségű rendszerváltó törvényjavaslatot a Kormány részéről övezi.

Én azt gondolom, hogyha komolyan vesszük ezt a javaslatot, akkor számot kell vetnünk azzal, hogy bizony nagyon súlyos következményei lehetnek bizonyos állami szervezetekre e törvény végrehajtásának, és ehhez képest meglepődve tapasztalom, hogy sem Boross úr, noha tudom, hogy külföldön van... (*Derültség.*) ..., sem pedig Gálszécsy úr nincsen jelen a teremben. Azt gondolom, ha ez a törvényjavaslat valóban olyan fontos, mint amilyen fontosnak gondoljuk, akkor vagy a külföldi utazásokat kell úgy időzíteni, hogy ne essen egybe a törvényjavaslat vitájával vagy pedig a törvényjavaslat vitáját.

Na már most, véleményem szerint kevesen tudják ebben a házban, hogy mire vállalkozott az Országgyűlés, amikor ezt a törvényjavaslatot napirendjére tűzte. Azt hiszem, olyan feladat elé állította magát a tisztelt Ház, amelyet nem biztos, hogy meg tud oldani, sőt az is lehetséges, hogy olyan feladvány előtt áll, amelynek egyszerűen nincsen megoldása. Én a magam részéről azt hiszem, hogy jó megoldása ennek a problémának semmiképpen nem létezik, meg kell elégednünk a legkevésbé rossz kiválasztásával.

A probléma, amelyet a törvényjavaslat megoldani hivatott, csak egy tágabb összefüggésrendszerben értelmezhető, ahogyan Horváth László képviselőtársam is utalt rá, ez az összefüggésrendszer pedig az én véleményem szerint nem más, mint a múlt lezárása. Vagyis az a bonyolult kérdés, hogy mit kezdjünk a magunk mögött hagyott múlt hordalékával, mit kezdjünk az elmúlt négy évtized mocskával, azzal a törmelékhalommal, amit a rendszerváltás után előttünk találtunk.

Megítélésünk szerint a múlt lezárását elsőrendű, kiemelt jelentőségű feladatként kellett volna kezelni az új Kormány hivatalba lépését követően azért, hogy mielőbb a jövő – nem kevésbé bonyolult – problémái felé tudjunk fordulni, és ezekre tudjuk az energiáinkat koncentrálni.

Világosan rögzíteni kellett volna azokat az elveket, amelyeken a folyamat – mármint a múlt lezárása – alakulhatott volna. Ha nem is azonnal törvényi, de elvi szinten rögzíteni kellett volna, az új hatalom mit tud ígérni a sérelmet szenvedetteknek, és mit szándékozik tenni az elmúlt rendszer okozta károk és sérelmek felelőseivel, megelőzve ezzel, hogy kielégíthetetlen várakozások, másfelől pedig indokolatlan félelmek alakuljanak ki emberek tömegeiben.

Le kellett volna szögezni – mindjárt az elején –, hogy mindenfajta felelősségrevonásnak csak és kizárólag a hatályos jog és az abból fakadó jogelvek képezhetik az alapját.

Rögzíteni kellett volna azt a viszonylagosan szűk határidőt, amelyen belül mindenfajta törvényhozási munkálatot, intézkedést le kellett volna zárni, és amelyen túl a politikai erők nem használják politikai fegyverként a múlt felemlegetését, riválisaik vélt vagy nagyon is valóságos bűneinek felhánytorgatását. Továbbá mindehhez legalábbis meg kellett volna kísérelni az ellenzéki pártok vagy azok egy részének bevonását annak érdekében, hogy ezeket a súlyos, mindannyiunkat érintő ügyeket ki lehessen vonni a pártcsatározások köréből. Aki ugyanis a múlt lezárását pártpolitikai ügyként kezeli, az véleményem szerint nemcsak tisztességtelen, hanem rövidlátó politikát is folytat.

Végül pedig önmagunknak és a társadalomnak is be kellett volna vallanunk, hogy a múltat nemcsak végképp eltörölni, de meg nem törtéنتté tenni, megváltoztatni, sőt maradéktalanul jóvátenni sem lehet, s hogy a jog, a törvényhozás eszközei ezen a téren meglehetősen korlátozottak. Mindez nem történt meg.

A választások előtt a kommunistákhoz képest magát még sem nem ellenzékinek, sem nem kormánypártinak definiáló MDF a választásokra már eljutott a tavaszi nagytakarítás gondolatáig, azonban mindmáig nem volt hajlandó egy olyan végiggondolt, áttekinthető és a jogállamiság elemi igényeinek megfelelő koncepcióval előállni, amely megnyugtatóan pontot tudott volna tenni az ügy végére. Ehelyett látszólag végiggondolatlanul, esetlegesen csordogáltak a különféle kárpótlási és igazságtételt szolgáló jogszabályok, a köztük lévő időt pedig – hogy el ne renyhüljünk – egy jó kis Iustitia terv, hol egy zaftos tanulmány, hol néhány kardcsörtető nyilatkozat töltötte ki az MDF-es politikusok részéről, hogy most szóra sem érdemesítem egy másik kormánypárt politikusának folyamatos bolsevikozását. (Derültség.)

Mindezt azért tartom fontosnak elmondani, hogy jelezzem, az előttünk fekvő törvényjavaslat higgadt megtárgyalásához nem éppen kedvezőek a feltételek.

Mielőtt a konkrét javaslatról szólnánk, vessünk néhány pillantást mi is a múltba, hogyan is került elénk ez a javaslat. Mint ahogy már elhangzott az előzményekről, Hack Péter és Demszky Gábor 1990. szeptemberében benyújtották törvényjavaslatukat a Belügyminisztérium III/III-as ügyosztályának állományába tartozó, illetve nyilvántartásában szereplő szigorúan titkos állományú tisztek és hálózati személyek adatainak kezeléséről. E javaslatot a kormányzó többség nem fogadta kitörő örömmel, amit az is jelzett, hogy a javaslat sürgős tárgyalását megakadályozták.

Mi is együtt sajnálkozunk Horváth László kispárti vezérszónokkal és feltesszük a kérdést: miért csak most? Mi legfeljebb még annyival tudjuk megtoldani ezt, hogy miért csak most fáj a Kispártinak a késedelem, ugyanis – hogyha jól emlékszem – ezen a szavazáson ők is a sürgős tárgyalás ellen szavaztak. (Tiltakozás a Kispárt padosaiban. Derültség az ellenzék padosaiban.) Ne firtassuk most, hogy mi készítette arra a Kormányt, hogy nyolc hónappal később benyújtsa a maga ellentörvény-tervezetét, és ne találgassuk azt sem, vajon miért lett hirtelen olyan sürgős ennek a törvényjavaslatnak a tárgyalása, másfél évvel a Kormány hivatalba lépése után.

Fogadjuk el, hogy itt az ideje, jobb ezt az ügyet most tisztázni, mint később, mondjuk a választási kampány időszakában.

Mi lehet egy ilyen törvényjavaslat értelme, mi a törvényalkotási cél, amelyet a jogszabály elérni hivatott?

A Demszky–Hack-féle törvényjavaslat preambulumában, szóval bevezetőjében... (Derűtlenség.) ..., a demokratikus közélet tisztaságának előmozdítása az elmúlt rendszerben leegyértelműbben politikai elnyomó feladatokat ellátó szervezet megbízásából tevékenykedő személyek további politikai és közéleti szereplésének korlátozása, illetve az esetleges visszaélések meggátolása fogalmazódott meg célként. A hármass célrendszerből a második egyértelműen morális, megtorló jellegű – amolyan kvázi közügyektől való eltiltást jelent. Az indoklás is a társadalom igazságérzetre, mint egyértelműen morális jellegű kategóriára utal.

A harmadik elem, amely az indokolásban a politikai destabilizációt eredményező esetleges provokáció megelőzését szolgálja, egyértelműen a tágabban értelmezett nemzetbiztonság szempontjait látszik szolgálni, míg demokratikus közéletünk tisztaságának előmozdítása kétértelmű, de inkább szintén morális jogalkotói megfontolásokat takar.

A törvényjavaslat címét vizsgálva pedig könnyen juthatnánk arra a következtetésre, hogy itt valami személyiségvédelmi garanciagyűjteménnyel van dolgunk.

Mindezt, tisztelt Képviselőtársaim, azért tartottam fontosnak elmondani, hogy kimutassam: részben az előzőekben említett Demszky–Hack-féle javaslat és a kormányjavaslat azonos logikában mozog – legalábbis szemben azzal, amit Hack Péter képviselőtársam az imént elmondott... (Hack Péter: Nem igaz!) ..., legalábbis, ami a törvényjavaslat célkitűzését illeti. Ő ugyanis azt mondta – és ezzel messzemenően egyetértek –, hogy külön kell választani a morális és a nemzetbiztonsági szempontokat, és nem szabad moralizálni, nem szabad az igazságtétel igényével a törvényjavaslat célját meghatározni. – Ezzel szemben én azt gondolom, az ő javaslatuk ugyanezt teszi.

A félreértések elkerülése végett: ennek ellenére számomra az ő javaslatuk szimpatikusabb – csak nem tesz jót a vitának, ha az ember saját javaslatára sem emlékszik.

A Kormány törvényjavaslatának címe szintén adatok felhasználásáról beszél. A bevezető és az általános indoklása szikárabb, mint a Demszky–Hack-féle javaslaté: a három célrendszerből csak a demokratikus államélet tisztaságának előmozdítását veszi át. Beszél az indoklás továbbá arról, hogy mindez megköveteli, hogy "fontos tisztséget csak fokozott követelményeknek megfelelő személyek tölthessenek be". A fokozott követelmények a politikai élet szereplői múltjának tisztaságára vonatkoznak. Új elemként a javaslat indoklásában felbukkan a stabilitásra törekvés igénye – igaz, nem mint a törvényjavaslat célja, hanem mint a törvényjavaslat által alkalmazott megoldás korlátja.

Mindezekből, valamint a törvényjavaslatok megszületésének politikai körülményeiből kitűnik, hogy a jogszabálytervezetek megalkotói többfajta szempontnak igyekeztek megfelelni. Egyfelől van egy morális indíttatás, amely az igazságtétel igényével nyúlt a problémához: méltánytalan, nem erkölcsös, hogy azok, akik az elmúlt rendszer politikai elnyomó funkciót betöltő szervezetének megbízásából mások életében kutakodtak, másokat emberi jogaik gyakorlásában gátoltak, a spiclik és rendőrkapók e tájon soha nem közkedvelt, de sohasem ritka figurái közé tartoztak, most, a demokráciában – ami, ugye, erkölcsileg is magasabb rendű szisztéma a diktatúránál, pláne egy kommunista diktatúránál – olyan állásokat tölthessenek be, amelyeket közmegebecsülés kell hogy övezzen. A törvényjavaslat által kreált tulajdonképpen összeférhetlenségi szabályok tehát egyfelől védik új intézményeinket a kompromittálódástól, másfelől pedig a hivatalvesztés vagy nyilvános megszégyenítés szankciójával fenyegetik a múltban bizonyos szerepet vállalókat.

Ugyancsak morális oldalról fölvethető az az igény is, hogy az igazságtételnek a lehető legkevésbé szabad igazságtalannak, diszkriminatívnak lennie, vagyis, ha már szankcionálunk múltbeli bűnöket, akkor lehetőleg a viselt felelősséggel arányos következményeket állapítsunk meg.

Politikai szempontból egyfelől van a stabilitás igénye, amelyet a Kormány javaslata is megfogalmaz, másfelől van az a vélt vagy valós igény, amely a választók egy meghatározatlan hányada részéről a kommunistákkal szembeni revans iránt megfogalmazódik. Némely politikusok e meghatározatlan hányadot előszeretettel fogalmazzák meg nemes egyszerűséggel ekként: "a nép", "az emberek", "a társadalom" stb.

Jogi szempontból a problémák kétirányúak: egyrészt olyan megoldásokat kell találni, amelyek a kitűzött cél elérését leginkább segítik, másrészt pedig olyanokat, amelyek ugyanakkor nem ütköznek a jogállamiság alapvető elveivel. Hogy ez mennyire sikerült a tárgyalandó törvényjavaslat esetében, erre majd később még visszatérnék.

Végül pedig vannak az úgynevezett nemzetbiztonsági szempontok, azaz, hogy a leendő törvény ne veszélyeztesse az újjászervezett titkosszolgálatok demokratikus elvek szerinti működését, más oldalról pedig lehetőség szerint küszöbölje ki annak lehetőségét, hogy olyan emberek jussanak az államélet, illetve a politikai élet fontos pozícióiba, akik a ma negatív erkölcsi megítélés alá eső múltbeli titkos tevékenységük okán zsarolással, az ország érdekeivel ellentétes módon manipulálhatók – ahogy arról Hack Péter beszélt.

Ha tehát röviden össze akarjuk foglalni, hogy milyennek kell lenni egy jó III/III-as törvényjavaslatnak, akkor azt mondhatjuk:

1. Legyen igazságos; az elkövetett tettekkel arányban sújtsa az érintetteket, s ne engedje futni az úgynevezett nagy halakat, miközben a kicsikre rájár a rúd. Konkrétan; ha szankciókkal sújtsuk a piti besúgót, tegyük meg mindenkivel, aki e dicsőséges hierarchiában a piti besúgó fölött állt; mindenkivel, aki parancsokat osztogatott, és mindenkivel, aki még e rendszer működésének utolsó napjaiban is e piti besúgók által készített jelentéseket olvasgatta. (Közbeszólások: Úgy van!)
2. Minden köztisztviselőt követelő hivatali betöltő vagy oda pályázó személy essen át egy felülvizsgálaton, hogy kiderüljön, a demokratikus államélet tisztasága követelményének megfelelően tiszta-e politikai múltja.
3. A törvény végrehajtását a lehető legnagyobb megalégedés vagy – legyünk szerényebbek – a lehető legkisebb konfliktusok kísérik.
4. A törvény ne ütközzék a visszaható szankcionálás tilalmába; eljárásjogilag mind a bizonyítás, mind a jogorvoslat lehetősége szempontjából kifogástalan legyen.
5. A törvény által kiszűrhető legyenek a demokratikus intézményrendszer kompromittáltságuknál fogva gyenge pontnak minősülő tagjai. És végül,
6. Minden, a titkosszolgálatok állományában ma törvény szerint dolgozó, vagy azzal információs kapcsolatban lévő személy érezze magát biztonságban afelől, hogy mai tevékenységéért a jövőben sosem fogják felelősségre vonni.

A magam részéről kételkedem, hogy lehetséges olyan törvényt alkotni, amely a fenti követelmények mindegyikének megfelel – abban pedig biztos vagyok, hogy a Kormány

javaslata nem ilyen. Egy fenékkal csak egy lovat célszerű megülni. El kell tehát döntenünk, mit akarunk: úgymond igazságot tenni vagy stabilitást teremteni a társadalomban és az intézményeinkben egyaránt.

Mi az igazán fontos? Napi politikai érdekektől vezettetve visszatérően demonstrálni a kommunista rendszer iránti kérelhetetlenségünket, vagy arra törekedni, hogy minél hamarabb meghaladjuk, a kommunista rendszer egyik legtöbb kárt okozó hagyományát, mely szerint a jog a mindenkori politika cselédlánya, amelyen időnként erőszakot lehet tenni.

Jelen helyzetben a következő elméleti alternatívákat látjuk.

Először lehetséges: a Kormány, tekintettel a bizonyíthatóság terén fennálló nehézségekre, a működő titkosszolgálatokra nézve potenciálisan káros következményekre, visszavonja javaslatát, s ugyanezt teszik a két másik javaslat szerzői is. Az ország, valamint annak gyűlése pedig napirendre tér a dolgok felett – az iratok esetleges zárolásával egyetemben.

A második alternatíva: a Parlament megtárgyalja és elfogadja a Kormány javaslatát annak ódiomával, hogy esetleg egy rossz, az Alkotmánybíróság előtt ízekre szedhető, viszont szükségetelen politikai indulatokat keltő törvényt fogad el.

A harmadik: az Országgyűlés eleve korlátozza ambícióit, és csupán saját portáján óhajt söpörni, nem terjesztve a felülvizsgálat körét a Ház falain, illetve a parlamenti pártok szervezeti keretein túlra.

A negyedik: az Országgyűlés egy olyan törvényt alkot, amely szabályozza a dokumentumokhoz való hozzáférhetőség kérdését, párhuzamosan a fontos állami pozíciókat betöltő személyek nemzetbiztonsági szempontú ellenőrzésének szabályozásával – a készülő nemzetbiztonsági törvény részeként vagy attól függetlenül.

A magunk részéről elvben mindegyik alternatívát el tudjuk fogadni – ide értve a Kormány javaslatának eljárásjogi garanciákkal kiegészített változatát is.

Most szóljunk néhány szót konkrétan a Kormány javaslatáról. A legkevesebb, amit erről elmondhatunk, hogy jogi fércmű. Nem hinném, hogy ennek okát az előkészítő apparátus szakmai felkészületlenségében lehetne megtalálni, sokkal inkább abban, ami átsüt a törvényjavaslaton: az előterjesztők kettőslelkűségében. A törvényjavaslat újabb példája a fél szívvel vállalt, ezért már csírájában elhibázott problémamegoldási kísérleteknek. A kárpótlási törvény után egy újabb olyan törvényjavaslattal állunk szemben, amelybe eleve be vannak építve a végrehajtás fékei.

Nézzük sorjában, miről van szó!

Ami a hálózati személyek felderítését illeti, kérdés, hogy vajon elfogadható-e egy olyan megoldás, amely a hálózati személyeknek csupán egy részére vonatkozik, erre a körre, amely a törvényjavaslat címében is szereplő, 1990. február 14-én lezárt nyilvántartásban szerepel. A nemzetbiztonsági bizottság jelentéséből is kitűnik, hogy a teljes kör e nyilvántartás alapján nem deríthető fel.

Miután a morális szempontok a miniszteri expozében is kiemelt hangsúlyt kapnak, így okkal feltételezhető, hogy az előterjesztők is megengedhetetlennek tartják, hogy a volt hálózati személyek a törvény hatálya alá kerüljenek, míg azok, akik ma is betöltik a szerepüket, azoknak a múltbeli tevékenységét továbbra is homály fedje. Tehát vagy ki kell terjeszteni a

vizsgálható nyilvántartások körét, és ennek már a törvényjavaslat címéből is ki kell derülnie, vagy pedig a hálózati személyek körét egészében ki kell venni a vizsgálódás alól.

Másodszor: a törvényjavaslat az ellenőrzött személyek körét – az indokolásból következtethetően – az úgynevezett fontos tisztséget betöltő személyek összességében határozza meg. Megítélésem szerint a törvényjavaslatban meghatározott kör meglehetősen esetleges. Nehezen érhető, hogy ez a kormány, amely gyakran hangsúlyozza az egyházak fontos szerepét a demokratikus közéletben, hogyan feledkezhetett meg azokról, akik paptársaikat és híveiket súgták be az e falak között már oly sokat kárhozott ateista-kommunista rezsim politikai rendőrségének. Visszagondolva az emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottság, illetve Andrásfalvy úr között az Állami Egyházügyi Hivatal iratanyagának vizsgálata körüli konfliktusra, alig hisszük, hogy csupán feledékenységéről lenne szó.

Meglátásunk szerint az előterjesztők előtt a következő alternatívák állnak: felelősségüket pótlandó támogatják azokat az MDF-es módosító javaslatokat, amelyek ilyen irányba terjesztenék ki a leendő törvény hatályát; vagy nem támogatják ugyan, de legalább a jövőben mellőzni óhajtják a keresztény erkölcsre, egyáltalán az erkölcsre való folytonos hivatkozást.

A mi megítélésünk szerint az államnak nem célszerű túlterjeszkednie a szigorúan vett államélet területén. Ezért a 2. § k) pontja alatt szereplő lapok közül a leendő törvény hatálya csak azokra terjedhet ki, amelyek állami tulajdonban vannak, ha vannak ilyenek egyáltalán. Ugyanakkor vannak a tágabban vett államéletnek olyan pozíciói, amelyek betöltésénél nem kevésbé fontos szempont, hogy a jelölt múltjához ne férhessen gyanú. Ki vitathatná el egy, a demokratikus intézményrendszer stabilitása szempontjából fontos szerepet betöltő parlamenti pártnak azt a jogát, hogy választott testületeiben, hivatalának kulcspozícióiban csak olyan személyeket tűrjön meg, akiknek szeplőtlenységéhez nem férhet kétség. Csak zárójelben jegyzem meg, mert egy másik törvény tárgyát képezhetné, hogy az úgynevezett feddhetetlenség jóval tágabb fogalom, mintsem hogy leszűkíthető lenne az e törvényjavaslatban érintett tevékenységre.

Míg tehát az állam bizonyos körben kezdeményezőleg léphet fel a felülvizsgálatokat illetően, más fontos területeken viszont ehhez hiányzik a kompetenciája. Itt a kezdeményezés kellően körülhatárolt jogát át lehetne ruházni például a parlamenti pártok, a szakszervezetek választott testületeire, az egyházak belső életét irányító testületekre, a MÚOSZ elnökségére vagy etikai bizottságára és így tovább.

A törvényjavaslat legproblematisabb pontját az úgynevezett közjogi méltóságok kvartettjének jogosítványai jelentik. Szintén csak zárójelben jegyzem meg, hogy nem szerencsés a meglehetősen feudális ízű közjogi méltóságok kategóriájának folytonos használata. Parlamentáris demokráciában élünk, amelyben semmi sem indokolja, hogy a törvényjavaslatban rögzített felülvizsgálati eljárásban ne a parlamenté legyen a főszerep, kivált, ha a javaslatban rögzített jogaikat a fent említettek nem is személyesen, hanem az általuk megbízott személyeken keresztül gyakorolják. A köztársasági elnök, a miniszterelnök, a házelnök és az Alkotmánybíróság elnöke alkotta grémium helyett mindenképpen szerencsésebb lenne egy ad hoc parlamenti bizottság felállítása, melynek hat tagját a pártok konszenzussal jelölnék. A törvényjavaslat a fent említett négyes grémiumra a következő jogosítványokat ruházná: a 2. § szerint meghatározzák, hogy mely állami gazdálkodó szervek vezetőinek múltját kell ellenőrizni; a 3. § szerint megkereséssel fordulnak a belügyminiszterhez; a 6. szerint felszólítják az érintett személyt a lemondásra; s a 7. § szerint

intézkednek a le nem mondott, illetve felmentését nem kezdeményező személy nevének nyilvánosságra hozataláról.

Az utóbbi három esetben a javaslat az "együttesen" szó használatával vétőjogot ad a grémium egyes tagjainak. E megoldás elfogadhatatlan, mert egyrészt korlátlan mérlegelésre ad lehetőséget, másrészt a vétőjog elvileg biztosítja a politikai indítékú visszaélések lehetőségét. Ezzel szemben az ellenőrzést a törvényben felsorolt pozíciók esetében mérlegelés nélkül – ahogy az 1. § mondja – végre kell hajtani. Miután a hálózati személyekre vonatkozó adatok bizonyító ereje kétséges, esetükben teret kell engedni a mérlegelésnek. Ha a bizonyíthatóan érintett személy nem mond le – amelyre a javaslattól eltérően határidőt kell szabni –, akkor mérlegelés nélkül intézkedni kell a rá vonatkozó adatok nyilvánosságra hozataláról.

A törvényjavaslat abszurd módon máshol is mellőzi a határidők megállapítását. Rögzíteni kell, hogy milyen időn belül kell ezt az ellenőrzést végrehajtani, s azt, hogy a törvény meddig marad hatályban, azaz a felülvizsgálat egyszeri aktus-e, vagy a jövőben a javaslatban felsorolt pozíciókra pályázók esetében is megtörténik.

Tisztázni kell továbbá, mit jelent a nemzetbiztonsági bizottság elnökének – feltehetően ellenőrző jellegű – közreműködése, amelyet a 4. § állapít meg. Egy parlamenti ad hoc bizottság föllállítása esetén erre nem lenne szükség; ellenkező esetben pontosan definiálni kell jogkörét.

A törvényjavaslat hanyag eleganciával mellőz szinte minden eljárási szabályt. Mikor tekinthető bizonyítottnak, hogy valaki ténylegesen részt vett-e az előző rendszer elnyomó apparátusának tevékenységében; betekinthe-e az érintett személy a rá vonatkozó dokumentumokba; van-e helye az érintett részéről ellenbizonyításnak; milyen fórum előtt támadható meg, és egyáltalán mi az, ami megtámadható, milyen értelemben minősülnek jogi aktusnak e grémium döntései? E törvényjavaslat, miután a visszamenőleges szankcionálás mind a büntető eljárásban, mind pedig az államigazgatási jogban ismeretlen, speciális eljárást kreál – mondhatnánk, ha bármiféle eljárási szabályról itt szó lenne. Erkölcsileg elítélendő, de jogilag megfoghatatlan cselekményeket próbál jogiasított erkölcsi szankcióval sújtani.

Miután a múltban betöltött szerepek és a ma betöltött funkciók közötti összeférhetlenség kimondása vélhetően alkotmányos akadályokba ütköznék, ezért csak közvetve mondja ki a javaslat az összeférhetlenséget, az érintettnek a lemondás helyett joga van nyilvános megszégyenítést is vállalnia. Az a tény, hogy a törvényjavaslat nem mondja ki direkt módon ezt az összeférhetlenséget, felér egy beismeréssel, annak belátásával, hogy a törvényjavaslat előkészítői az erkölcsnek olyan területeire tévedtek buzgalmukban, amelyek a jog számára – ha azt többnek tekintjük a napi politikai igények kiszolgálójánál – járhatatlanok.

Összefoglalva tehát a FIDESZ álláspontját: a törvényjavaslat jelen formájában elfogadhatatlan a számunkra, mert kevés az esély, hogy a javaslat hibái módosításokkal korrigálhatók. Elvben nem zárjuk ki, hogy egy jelentősen módosított, garanciákat tartalmazó javaslatot elfogadjunk. Mégis most a javaslat visszavonását és jelentős átdolgozását javasoljuk. Amennyiben ez nem történne meg, kiemelt fontosságot tulajdonítunk annak, hogy a javaslatban a köztársasági elnöknek, a miniszterelnöknek, a házelnöknek és az Alkotmánybíróság elnökének szánt jogkört a Parlamentnek egy ad hoc bizottsága gyakorolja.

Javasoljuk továbbá egy magas szintű hatpárti politikai egyeztető tanács létrehozását, amely eldönti azokat az alapvető politikai kérdéseket, amelyek megválaszolása nélkül lehetetlen jó törvényt alkotni.

És végül javasoljuk, hogy a tárgyalt javaslat helyett egy olyan törvényjavaslat kerüljön a Ház elé, amely egyfelől lehetőséget biztosít a pártoknak parlamenti képviselőik felülvizsgálatára, másrészt szigorúan nemzetbiztonsági szempontból lehetővé teszi az államélet fontosabb pozícióit betöltő személyek ellenőrzését, harmadrészt pedig rendelkezik a dokumentumok jövőbeli kezeléséről.

Köszönöm türelmüket. (*Taps.*)